אישים באגרות הראי"ה

ד"ר יהודה לייב מאגנס

מנהיג יהודי בארצות הברית, ולימים קנצלר האוניברסיטה העברית ונשיאה הראשון · תרל"ז–תש"ט (1877–1948)

3 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

יהודה לייב מאגנס נולד בכ"ד בתמוז תרל"ז (1877) באוקלנד שבקליפורניה. הוסמך לרבנות בסמינר הרפורמי בסינסינטי וקיבל תואר דוקטור מאוניברסיטת היידלברג. כיהן כרב בניו יורק ועמד בראש "הקהילה" היהודית בעיר. בהדרגה התרחק מהתנועה הרפורמית, דרש נגד ההתבוללות ותמך בנוסח התפילה המסורתי. בימי מלחמת העולם הראשונה עסק בעזרה לפליטים ולנפגעי המלחמה.

מאגנס היה פעיל ציוני, ובשנות העשרים התיישב בירושלים. היה קנצלר האוניברסיטה העברית ואחר כך נשיאה הראשון. נפטר בכ"ד בתשרי תש"ט (1948).

הרב קוק על ד"ר מאגנס

בשבט תרע"ג (1913), כשבית החולים הכללי בירושלים עמד בסכנה בגלל המשברים ומלחמת הבלקן, שלח הרב קוק מברק ואחריו מכתב אל "מר ד"ר מגנוס", וביקש "שהדרת כבודו יושיט את ידו בהשפעתו הטובה על אדירי אחינו להצלת הבית הגדול הזה" (כרך ב', אגרת תפז). הנמען הוא ככל הנראה ד"ר יהודה לייב מאגנס, שהיה בעל השפעה על הנדיבים באמריקה, אף שראשי התיבות באגרת אינם תואמים בדיוק את שמו.

באדר תרע"ה (1915), כשהרב קוק נתקע באירופה בימי מלחמת העולם הראשונה, כתב לד"ר מאגנס, שעמד בראש מפעלי העזרה של יהודי אמריקה ליושבי ארץ ישראל. הרב קוק מודה על המעשים הגדולים "שפקוח אלפי נפשות תלויים בהם", אבל "למול ים הצורך המוכרח לטיפה נחשבת העזרה". הרב קוק מבקש עזרה ל'שערי תורה' ביפו, לבית התבשיל ולבית המלאכה שעמו, שקיבלו מהקופה האמריקאית רק "מאות פרנקים אחדים", ומדגיש ש"להצלה מרעבון אין חלוק בין סגנוני דעות ומהלכי חיים" (כרך ב', אגרת תשכג). למחרת חזר הרב קוק על הבקשה במכתב קצר לד"ר מאגנס וללואיס ברנדייס יחד (כרך ב', אגרת תשכה).

האגרות

כרך ב', אגרת תפז: ככל הנראה אליו: בקשה להשפיע על הנדיבים להציל את בית החולים הכללי בירושלים.

"שהדרת כבודו יושיט את ידו בהשפעתו הטובה על אדירי אחינו להצלת הבית הגדול הזה"

כרך ב', אגרת תשכג: תודה על עזרת יהודי אמריקה, שהיא 'טיפה' מול ים הצורך, ובקשה לעזור ל'שערי תורה' ביפו.

"להצלה מרעבון אין חלוק בין סגנוני דעות ומהלכי חיים"

כרך ב', אגרת תשכה: אליו ולברנדייס: בקשה קצרה לעזור לישערי תורה' ולמוסדותיו ביפו.

"ע"כ אבקש בזה מכבוד הדרתם שישימו נא לבם למצב המוסד הנכבד הנ"ל"

ראו גם

לואיס ברנדייס, שהרב קוק פנה אליו יחד עמו. (לואיס ברנדייס)

נוסח האגרות

3 האגרות שבהן נזכר ד"ר מאגנס, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תפז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ב שבט תרע"ג - יפו **נמען:** ד"ר ד' מגנוס

הרב קוק מסביר את הבקשה הטלגרפית: בגלל המשברים ומלחמת הבלקן נסגרו ההלוואות, ובית החולים הכללי בירושלים בסכנה. הרב קוק מבקש שישפיע על הנדיבים להציל את הבית.

עיקרי הדברים

- בית החולים בסכנה.
- בקשת השתדלות אצל נדיבים.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"ב שבט תרע"ג[4].

הדרת כבוד הרב החכם הנעלה מרבבה דגול ומעולה מר ד"ר מגנוס נ"י[5], שלו'[6] רב מקודש,

הנני בזה מתכבד לבאר להדרת כבוד אדוני את המצב הנורא של בית החולים הכללי שבעיר קדשנו ירושלים ת"ו, שהכריח אותי להפתיע את הוד כבודו בבקשה הטלגרפית, מסבת המשברים שעברו על אחדים מהמוסדות בשנה שעברה, ומרעש המלחמה בשנה זו ננעלו שערי ההלואות ומעמד המוסד הגדול שמאות נפשות תלויות בו בהצלת חייהם, עומד הוא בסכנה גדולה. נורא מאד הוא הרעיון אם יבא חלילה גם המוסד הגדול הזה לידי משבר, אנחנו הקרובים קרבת מקום מצאנו את עצמנו מחוייבים להפגין ולקרא לעזרה, אל כבוד היחידים השרידים, אשר ד' קורא, מיקרי הסגולות, שיש כח בידם בחסד עליון לקום ולהושיע, ותקותי חזקה שהדרת כבודו יושיט את ידו בהשפעתו הטובה על אדירי אחינו להצלת הבית הגדול הזה, ולהמשכת קיומו, והנני בזה חותם בברכה נאמנה והוקרה והערצה כיפעת ערכו הנעלה

הק' אברהם יצחק ה"ק

הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. נ"י - נרו יאיר
6. שלו' - שלום

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תשכג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ג' אדר תרע"ה **נמען:** ד"ר יהודה מגנס

תודה לנדיבי אמריקה, אבל העזרה 'טיפה' מול ים הצורך. 'שערי תורה' ביפו קיבל מהקופה האמריקאית רק מאות פרנקים, והוא צפוי לרעב. 'להצלה מרעבון אין חילוק בין סגנוני דעות'. דרישת שלום וגם בקשה לברנדייס ולי' ז' לוין־אפשטיין.

עיקרי הדברים

- עזרה מעטה.
- 'שערי תורה' בסכנה.
- אין הבדל דעות בהצלה.

נוסח האגרת

ב"ה[1], ג' אדר העת"ר[2]

ברכה ועתרת שלו'[3] לכבוד הדרת גדול המעשה הרב הגדול בישראל ובאדם, נודע למשגב מר ד"ר[4] מגנוס שליט"א[5], אחדשה"ט[6],

אדוני הנעלה.

מארץ הגולה אני מריץ את מכתבי לכבוד הדרתו. מאת ד' היתה הנסבה שנסעתי בקיץ העבר במחשבה ע"ד[7] אסיפת אגודת ישראל, שהתעתדה להיות ושחשבנו אדותה נכבדות ע"ד מצב אה"ק[8], והנה פרצה המלחמה ואי"א[9] לי כעת לעשות את דרכי אל הקודש עד יחנן ד' וישים נתיבות בטוחות ודרך ישרה וירחם על עמו ועולמו ויאמר לחרב המשחית הרף. והנה קול אנחת בת ציון באה אלי, מצב אחינו היושבים באה"ק[10] המורה ואיום מאד. אמנם הגדילו לעשות נדיבי אחינו באמריקה, ולעד יזכר לטובה ולברכה הדרת כבודו המנצח על המעשים הגדולים הללו, שפקוח אלפי נפשות תלויים בהם, אבל הישועה עדנה רחוקה ולמול ים הצורך המוכרח לטיפה נחשבת העזרה השלוחה מכבר, וחובת הזירוז תוקפת אותנו מבלי הרף לזרז ולחזור ולזרז למזורזים.

ביחוד הגיעה אלי ידיעה מיפו ע"ד המוסד הנכבד, הכולל מפעלים נכבדים, "שערי תורה" ובית התבשיל ובית המלאכה, שראוי הוא מאד להיות נתמך באהבה בכל עת ובפרט לעת כזאת. והנה עזרתו שקבל מהקופה האמריקאית כלא נחשבה, מאות פרנקים אחדים, והמוסד הנ"ל[11] וכל אגפיו, מוריו, תלמידיו וכל התלויים במעמדו הנם צפויים לחרפת רעב ולסכנת משבר כללי, וכמה הלב דואג על צערם של יקרים הללו ועל המוסד היקר הזה, המאחד תורה אמונת-אומן ודרך-ארץ ויגיע כפים על אדמת הקודש, שלא יפול בנופלים. וע"כ[12] תכון בזה עתירתי קדם הדרת כת"ר, יזדרז נא ברב כח נדיבות רוחו הנעלה, לצאת לעזרת המפעל הנעלה הזה, ותהיה נא ברכתו ועזרתו מוקדמת לבא כי כשל כח הסבל לחכות, ביחוד מר מאד גורל המוסדים ההולכים בדרך אבותינו העתיק שאין להם תומכים, ובמעמד

נורא כזה ראוי בודאי לשים לב, כי להצלה מרעבון אין חלוק בין סגנוני דעות ומהלכי חיים וחובת העזרה המהירה צריכה להופיע במועד היותר מוקדם להציל נפשות רבות.

אקוה שכת"ר[13] ישים לבו הטהור לדברי, היוצאים מקרב לבי הנשבר על שבר בת עמנו וממולא בצפית ישועה ורחמים לאור פדות ורוממות קרן, אשר יזריח ד' מתוך האופל לבת יעקב הנהלאה אסירת התקוה מאז ועד עולם לשגבה ישע ולתן מציון ישועה.

והי'[14] זה שלו' וברכת עולמים, כנפשו הרוממה ונפש ידי"ע[15] דוש"ת[16] ברב אהבה ורחשי כבוד ויקר

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

בהדרת כבוד הנני מביע בזה את ברכת שלומי לכבוד האדון המרומם העסקן הנעלה מר ברנדיס ולכבוד ידידי רב המפעל והמעשה מר זאב הלוי לוין-אפשטיין שי'[17]. תהי'[18] ידם נא נטויה לטובה להרבות עוד פעולה וצדקה לעניי ציון עד ירחם ד' וישים שלו' בארץ, ובת ציון תשובב ישע ופדות, וגם אליהם עתירתי לרחם על המוסד היקר הנ"ל "שערי תורה" ביפו ולפקדו במוקדם בתמיכה הגונה, כראוי לו מאד מאד מרב דחקו ולחצו, ונכבדה היא המטרה להחזקת מעמדו בקודש.

בבטחוני שישימו לבם הטהור לדברי, הנני חותם בברכתי ישאו ברכה מאת ד' ונזכה לבשר ולהתבשר תמיד אך טוב וחסד מעם ד' ונחלתו. ולראות בציון ישועת ישראל בקרוב, כנפשם היקרה ונפש ידידם דו"ש[19] וטובם באהבה ורחשי כבוד ויקר,

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. העת"ר - השנה תרע"ה (1914/1915) - בצירוף אותיות
3. שלו' - שלום
4. ד"ר - דוקטור
5. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
6. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
7. ע"ד - על דבר
8. אה"ק - ארץ הקודש
9. וא"א - ואי אפשר
10. באה"ק - בארץ הקודש
11. הנ"ל - הנזכר לעיל
12. וע"כ - ועל כן
13. שכת"ר - שכבוד תורתו
14. והי' - והיה
15. ידי"ע - ידידו עוז
16. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
17. שי' - שיחיה
18. תהי' - תהיה
19. דו"ש - דורש שלום

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תשכה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ד' אדר תרע"ה **נמען:** ד"ר יהודה מגנס ולואיס ברנדייס

בקשה קצרה לעזור לישערי תורה', לבית התבשיל ולבית המלאכה ביפו, שקיבלו עזרה פעוטה. הבקשה מופנית גם ללוין־אפשטיין.

עיקרי הדברים

- עזרה לישערי תורה'.

נוסח האגרת

ב"ה[1], ד' אדר העת"ר[2]

לכבוד הרב החכם המפורסם רב פעלים מר ד"ר[3] מגנוס נ"י[4] וכ'[5] האדון הנעלה מר ברנדיס נ"י שלו'[6] רב.

בהיותי יושב בגולה ומקשיב לקול צעקת אחינו באה"ק[7] הבאה ע"י[8] הידיעות הבאות מהתם, הגיעה לי ידיעה ע"ד[9] מצב המוסד הנכבד "שערי תורה" ביפו ובית התבשיל ובית המלאכה שעמו כי נורא ואיום הוא, ומקופת התמיכה האמריקאית השיגו רק עזרה פעוטה מאד. ע"כ[10] אבקש בזה מכבוד הדרתם שישימו נא לבם למצב המוסד הנכבד הנ"ל[11] ואגפיו מוריו ותלמידיו ויחושו נא לעזרתו בעת צרה כזאת אשר באו מים עד נפש.

בבטחוני שיואילו בטובם לשים לב לדברי הנני חותם בברכה ורגשי כבוד כנפשם היפה ונפש המצפה לתשועת ד' על עמו ונחלתו,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

הנני באה"ר[12] דו"ש[13] כ'[14] ידידי האדון הנכבד רב הפעלים מר אלי' זאב הלוי לוין-אפשטין נ"י, ויהיו נא דברי הקצרים האמורים בזה היוצאים מקרב לב עמוק נשבר מאד לדאגת המעמד הנורא של אחינו באה"ק בכלל ולמצב המוסד היקר שע"ת[15] ואגפיו בפרט ערוכים גם להדרת כבודו, ובטוב לבבו וחכמתו יעשה ויוכל בע"ה[16] להחיש תשועה לנדכאים יושבי ארץ אבותינו הק'[17], והנני בזה ידידו מוקירו ודוש"ת[18] ברגשי כבוד,

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. העת"ר - השנה תרע"ה (1914/1915) - בצירוף אותיות
3. ד"ר - דוקטור
4. נ"י - נרו יאיר
5. וכ' - וכבוד
6. שלו' - שלום
7. באה"ק - בארץ הקודש
8. ע"י - על ידי

9. ע"ד - על דבר
10. ע"כ - על כן
11. הנ"ל - הנזכר לעיל
12. באה"ר - באהבה רבה
13. דו"ש - דורש שלום
14. כ' - כבוד
15. שע"ת - שערי תורה (שם מוסד חינוך ביפו)
16. בע"ה - בעזרת השם
17. הק' - הקטן
18. ודוש"ת - ודורש שלומו ותורתו